

במחלקת הגבייה אינו קיים רישום מרוכז, שיראה את הסך הכולל של הסכומים, שהועברו לגבייה, ושל הסכום שנבנה.

2. הערכת מס רכוש חקלאי וגבייתו

גביית מס הרכוש החקלאי לא נעשתה במידה מספקת. במקרים רבים לא הושלמה עדיין הערכת הקרקעות לסוגיהם.

חשבונות הנכסים והמסים אינם מתנהלים לפי שיטה אחידה במשרדים המחוזיים השונים. במיוחד יש לדאוג לכך, שתנוהל כרטיסייה שמית לפי בעלי הרכוש.

ו. מס בולים

1. המשכנו בביקורת השוטפת על מלאי הבולים וטפסי הערך ועל חשבונות הגבייה. כן הקיפה הביקורת בדיקת דרכי הגבייה וקביעת המס בהתאם לחוק, ופעולות הפיקוח בערים ובמושבות.

2. באפריל 1951 הוציא שר האוצר צו בדבר הדפסת כרטיסי הקולנוע על ידי המדפיס הממשלתי. כרטיסים אלה מודפסים בסימון מיוחד במקום בולי מס הכנסה – דבר שיש בו כדי ליעל את גביית המס ולהגביר את הפיקוח עליה. בתי הקולנוע בירושלים סירבו להנהיג שיטה זו, ואחרי דרישתנו להמרין את ביצוע הצו, עומדים להכניס בשימוש כרטיסים אלה.

ז. המחלקה למטבע חוץ

א. פעולות הביקורת

1. עד אוגוסט 1952 רוכזו רוב הפעולות במרכז המחלקה בקריה; הפיקוח על ביטוח חיים, ניירות ערך וחשבונות חסומים רוכזו בירושלים, והפיקוח על ביטוח ימי וענייני הספנות – בחיפה. בספטמבר 1952 הועבר מרכז המחלקה לירושלים.

2. מלבד הביקורת השוטפת עסקנו בשאלות מטבע חוץ הנוגעות לביטוח חיים, ביטוח ימי, ניירות ערך, חשבונות חסומים, תיירות ואספקה לאניות.

3. בדקנו את סדרי הפיקוח על ידי המחלקה על האספקה לאניות זרות, והצבענו על הצורך בפיקוח מוגבר על המגע שבין הספקים לבין צוותי האניות.

ב. ליקויים שלא תוקנו או לא הוסברו כראוי

1. הפיקוח על מטבע חוץ המתקבל תמורת השירות הניתן לתיירים מלבד הבנקים, שאושרו על ידי המחלקה למטבע חוץ כ'סוחרים מוסמכים', הורשו גם מספר משרדי נסיעות ובתי הארחה לקבל מתיירים תשלומים במטבע חוץ, הן תמורת שירותים והן בעד מכתבי אשראי של 'שירותי תיירות ישראליים', שהונהגו במאי 1951. בהערות הביקורת, שהמצאנו למחלקה, הצבענו על מיעוט הפיקוח על המורשים האלה ועל העסקות הנעשות על ידיהם. קבענו פיגורים של כמה חודשים בהמצאת הדוחות למחלקה למטבע חוץ על ידי משרדי הנסיעות המורשים ובהעברת מטבע החוץ לחשבון האוצר.

2. הקצבת מטבע חוץ לשם יבוא חומרים המשמשים למטרות יצוא בדן וחשבון זה, בפרק הדן על משרד המסחר והתעשייה (עמ' 60); אנו עומדים על אי ניצול החומרים המובאים לשם ייצור מוצרים למטרות יצוא.

הביקורת במחלקה למטבע חוץ העלתה, שחסרים אמצעי הפיקוח והידיעות היכולים להבטיח את מילוי התנאים, שבהם מותנית הקצבת מטבע החוץ. לפי רישומי המחלקה שביקרו, לא ייצאו יצרנים, שלהם הוקצב מטבע חוץ ליבוא חומרים בסכומים ניכרים עד סוף שנת 1950, את המוצרים עד סוף אוגוסט 1952. ברשימה לדוגמה של מקרים אלה, שהמצאו למחלקה, ריכוזו הקצבות כאלה בסכום כולל של -£16,000. ו-£230,000. יצרנים אחרים אמנם ייצאו באותה התקופה מוצרים, אך תמורתם במטבע חוץ בשווי כולל של \$ 175,000 ו-£30,000 לא נמסרה לאוצר, לפי רישומי המחלקה.

ח. המוסדות הכלכליים בארצות הברית

א. דין וחשבון זה דן במוסדות הכלכליים הבאים, שיש למדינתנו בארצות הברית:

1. משרד האוצר בניו-יורק.
 2. משרד היועץ הכלכלי בושניגטון (שטיפל ביחוד בביצוע המלווה של הבנק ליצוא וליבוא ואחר כך גם בענייני ההענקה).
 3. משלחת הקניות בניו-יורק.
- בחודש נובמבר 1951 הקים שר האוצר - גם מטעם שרים אחרים הנוגעים לדבר - משרד לשירותים כלכליים, שתפקידו לפקח על פעולות רוב המוסדות.
- ב. כשאנו באים להעריך את עבודתם של המוסדות הכלכליים, עלינו להתחשב בקשיים היוצאים מגדר הרגיל, שבהם נתקלה זה זמן ניכר העבודה הזאת מחמת המחסור בדולרים. משרד האוצר ומשלחת הקניות עובדים במיוחד בתנאים, המהווים בשביל הפקידים המנהלים לחץ אישי חזק וכמעט בלתי פוסק, וההתגברות על התנאים האלה הוא הישג הראוי להוקרה רבה.
- ג. התופעות הבאות מחמת מחסורו בדולרים מתחלקות לאלו, שאין אפשרות למנען, ולאלו שאפשר היה למנען על ידי הגברת ריכוז העבודה הנעשית במשרדי הממשלה בקשר לדרישות לתשלומי דולרים ועל ידי פיקוח קפדני יותר על דרישות אלה. נראה, שהרשויות הצריכות לדאוג לכך, שהדרישות לתשלומי דולרים יהיו בכל מקרה בתוך המסגרת של סכומי הדולרים שישנם בנמצא, אין להן תמיד תמונה על כלל ההתחייבויות שנעשו בדולרים. העובדה, שחלק מההתחייבויות, ביחוד אותו חלק הקשור באקדריטיבים, הוא לזמן פרעון בלתי מסווג - כיוון שקשה לדעת מראש, מתי תתקבל הסחורה - מסבירה אולי במידה מסוימת את ההפתעות הנוצרות על ידי תש-לומים בלתי צפויים מראש, אבל אינה מצדיקה אותן: מן הצורך הוא לאמוד במידת הדייקנות האפשרית את זמן פרעונם של החובות מסוג זה.

משלחת הקניות בניו-יורק

1. ההרכב האישי של משלחת הקניות הוא הטוב שאפשר לצפות לו בנסיבות הקיימות ובהתחשב בעובדה, שאין ביכולת מדינתנו לשלם משכורות בשיעורים הגבוהים ביותר. חלק מהמטפלים בקניות הם אנשי מקצוע; חלק אחר רכש את נסיונו במשך זמן קצר לערך. גם המנהל עוסק זה שנים מספר בקניית סחורות בארצות הברית; תודות לידיעותיו ואישיותו הוא למעשה המרכז של העבודה. בהקמת המשרד לשירותים כלכליים כרשות מפקחת יש לראות מבחינה משקית התקדמות מוחלטת.

2. מבחינה מינהלית כפופה משלחת הקניות לאוצר, ואילו מבחינה עניינית עליה למלא אחרי ההוראות של המשרדים הנוגעים לדבר במקרה הנדון. כיוון שבתחומי הסחורות השונים לא קטן הוא מספר הבעיות העקרוניות, הדורשות טיפול והכרעה אחידים, נראה שמן הרצוי היה להקים בישראל רשות בין-משרדית, המורכבת מנציגי המשרדים המעוניינים ביותר במשלחת הקניות; מתפקידה יהיה בראש וראשונה לטפל ולהכריע, תוך שיתוף פעולה הדוק עם משלחת הקניות, בשאלות עקרוניות הנוגעות לקניות בכללן. שאלות כאלה הן למשל: